

CASUÍSTICA DE LA MORTALITAT INFANTIL A VILANOVA I LA GELTRÚ ENTRE ELS ANYS 1841-1844.

Xavier SORNI i ESTEVA
M. L. ORRIOLS i VIDAL

La Constitució de 1869, en trencar la unitat religiosa, permeté un pas molt important vers la secularització de Registre Civil, que quedà definitivament establert per la Llei de 17 de juliol de 1870 i pel Reglament de 13 de desembre del mateix any.

No es pot dir, però, que els registres civils de naixements, òbits i matrimonis, nasquessin tan tardanament (1). L'any 1841, per ordre del Ministeri de Governació, s'obligava a tots els Ajuntaments de poblacions de més de 500 habitants a anotar en llibres impresos i numerats les dades relatives a naixements, matrimonis i defuncions. El propòsit era començar a introduir aquest registre per a fer-lo extensiu en el futur a totes les poblacions de l'Estat.

L'Ajuntament de Vilanova i la Geltrú, complí des del primer moment aquesta disposició i és per això, que, avui, a l'Arxiu Històric Municipal d'aquesta població, poden ser consultades les tres sèries d'aquest registre civil (2).

En conjunt, totes tres sèries tenen un considerable interès històric demogràfic, però una en particular, el Registre de Defuncions, la té també especialment per a la Història de la Medicina per permetre conèixer, no solament el nombre de defuncions sinó també la causa atribuïda. Aquesta sèrie, a l'igual que la de naixements i casaments, s'inicia el gener de 1841 i continua, amb alguns anys d'interrupció, fins l'agost de 1889 (3).

Un objectiu a mig termini és dur a terme amb aquesta documentació un estudi des del punt de vista demogràfic i de sanitat. El projecte està ja assajat, iniciat i, fins i tot, compromès.

El propòsit d'aquesta comunicació és, a banda de fer públic aquest projecte, avançar algunes de les dades resultants d'aquest assaig que s'estimen de cert interès per a la història de la Medicina. En concret, es vol ara donar a conèixer el nombre de defuncions i les causes de mort fins l'edat de 14 anys a Vilanova i la Geltrú entre 1841 i 1844, és a dir, els primers quatre anys de documentació, que foren els escollits per a provar la viabilitat del projecte i fer-se cabal dels inconvenients i les dificultats.

LES DADES GENERALS

Entre els anys 1841 a 1844 s'anotaren en el registre municipal d'òbits de Vilanova i la Geltrú un total de 938 defuncions (4). Per anys i període, i distingint a la vegada per sexes, el desglossament és el següent:

	1841	1842	1843	1844	1841/44	MITJANA
Homes	107	139	117	100	463	115,75
Dones	131	133	87	122	473	118,25
No esp.	1	0	0	1	2	0,50
	---	---	---	---	---	-----
TOTAL	239	272	204	223	938	234,50

Malgrat oscil·lacions substancials, s'observa en els totals anuals bastant coherència, tant a nivell global com per sexes. Tot i així és molt notable la davallada de defuncions el 1843. Aquesta davallada és clar que fou causada fonamentalment per una disminució de la mortalitat femenina, ja que la masculina es manté, si més no, a nivell de la mitjana (115,75).

S'observa també que en el període dels quatre anys la mortalitat femenina (473) és lleugerament superior a la masculina (463), però molt poc. Es pot dir que gairebé hi ha un anivellament. Comparant any per any s'observa que aquest quasi anivellament no es correspon, havent-hi dos anys amb predominància masculina i dos de femenina. Tot i així, distorsiona molt la davallada de mortalitat femenina del 1843.

El desglossament per grups d'edat dels totals anteriorment anotats és el següent (H homes, D dones, N sexe no especificat):

<u>EDAT</u>	<u>1841</u>	<u>1842</u>	<u>1843</u>	<u>1844</u>	<u>1841/1844</u>	
0-14	121	142	64	101	428	(45,6%)
H:	64	77	40	49	230	
D:	56	65	24	51	196	
N:	1	0	0	1	2	
15-24	12	16	9	14	51	(5,4%)
H:	6	8	2	10	26	
D:	6	8	7	4	25	
25-34	16	12	10	4	42	(4,4%)
H:	8	7	6	3	24	
D:	8	5	4	1	18	
35-44	16	14	23	8	61	(6,5%)
H:	4	6	14	5	29	
D:	12	8	9	3	32	
45-54	17	11	22	17	67	(7,1%)
H:	5	6	10	3	24	
D:	12	5	12	14	43	

55-64	12	25	21	18	76	(8,1%)
H:	7	14	13	6	40	
D:	5	11	8	12	36	
65-74	17	18	28	32	95	(10,1%)
H:	5	8	20	14	47	
D:	12	10	8	18	48	
75-84	16	21	21	19	77	(8,2%)
H:	5	7	8	7	27	
D:	11	14	13	12	50	
85-94	8	8	5	7	28	(2,9%)
H:	1	3	3	3	10	
D:	7	5	2	4	18	
95..	0	2	0	2	4	(0,4%)
H:	0	2	0	0	2	
D:	0	0	0	2	2	
no esp.	4	3	1	1	9	(0,9%)
H:	2	1	1	0	4	
D:	2	2	0	1	5	
	--	--	--	--	--	
TOTALS	239	272	204	223	938	
H:	107	139	117	100	463	
D:	131	133	87	122	473	
N:	1	0	0	1	2	

Indubtablement, el més notable d'aquest desglosament és que el 45,6 % de les defuncions hagudes entre 1841 i 1844 fou de nens i nenes d'edat compresa entre l'instant de nèixer i els catorze anys. Per això té força interès conèixer les causes de tanta mortalitat infantil.

També és notable la davallada de defuncions de menors de 15 anys l'any 1843, tant de nens com de nenes, però especialment de nenes. Precisament, aquest any, el 1843, com ja s'ha indicat i s'observa, davalla també extraordinàriament la mortalitat total femenina. La raons, ara per ara es desconeixen.

Val a dir que l'observació del conjunt de les dades anotades sembla invitar a molts comentaris des del punt de vista d'estadística de mortalitat, però el cert és que poc es pot dir per manca de les dades complementàries necessàries per a una anàlisi, com són, fonamentalment, les de distribució per edats de la població.

Fins i tot, ara per ara, es desconeix quants habitants tenia exactament Vilanova i la Geltrú aquells anys, la qual cosa impedeix de calcular amb precisió la Taxa General de Mortalitat. En tindria uns 10.000, xifra que s'estima a través del nombre habitants de dos anys perfectament coneguts, el 1802 (5) i el 1857 (6):

	1802		1857
Homes:	3.459	Homes:	5.299
Dones:	3.770	Dones:	6.096
Total:	7.229	Total:	11.395

Acceptant que eren 10.000 els habitants, la taxa de mortalitat general anual mitjana del període 1841-1844 resulta ser de 23,45. Aquesta taxa, atesa l'època, sembla bastant baixa, la qual cosa fa pensar que a Vilanova i la Geltrú la població era jove, possiblement a causa de la immigració. Aquesta qüestió, però, malgrat l'interès, cal deixar-la bastant de banda per centrar-se en la mortalitat infantil. Tot i així no estarà de més oferir el resultat del recompte de naixements dels anys 1841 a 1844 fet amb la sèrie corresponent.

	1841	1842	1843	1844	1841/44 MITJANA	
Nens	140	141	142	170	593	148,25
Nenes	146	140	143	148	577	144,25
	—	—	—	—	—	—
TOTAL	286	281	285	318	1.170	292,50

El nombre de naixements del període i també any per any és superior al de defuncions, la qual cosa ve a dir que la població anava en augment, tot corroborant a la vegada que la població era més aviat jove.

CASUÍSTICA DE LA MORTALITAT INFANTIL

El 45,6 % dels morts haguts entre 1841 i 1844 fou de nens i nenes d'edat compresa entre l'instant de néixer i l'edat de 14 anys. Convé ara observar la mortalitat any per any distingint a la vegada entre sexes:

Edat defunció	1841	1842	1843	1844	1841/44
Any primer	36	39	31	47	153
.M:	22	22	18	27	89
.F:	14	17	13	19	63
.?:	0	0	0	1	1
1 any	28	42	13	20	103
.M:	15	23	10	8	56
.F:	13	19	3	12	47
2 anys	16	7	9	12	44
.M:	5	0	5	6	16
.F:	11	7	4	6	28
3 anys	8	24	3	7	42
.M:	6	18	3	1	28
.F:	2	6	0	6	14
4 anys	11	5	0	1	17
.M:	6	2	0	0	8
.F:	4	3	0	1	8
.?:	1	0	0	0	1

5 anys	5	7	0	1	13
. M:	3	3	0	1	7
. F:	2	4	0	0	6
6 anys	2	7	2	1	12
. M:	1	3	1	0	5
. F:	1	4	1	1	7
7 anys	6	2	0	0	8
. M:	3	1	0	0	4
. F:	3	1	0	0	4
8 anys	1	1	3	3	8
. M:	0	1	3	2	6
. F:	1	0	0	1	2
9 anys	3	1	0	2	6
. M:	1	1	0	1	3
. F:	2	0	0	1	3
10 anys	1	2	0	1	4
. M:	1	0	0	0	1
. F:	0	2	0	1	3
11 anys	1	1	0	1	3
. M:	0	1	0	0	1
. F:	1	0	0	1	2
12 anys	0	1	2	3	6
. M:	0	0	0	2	2
. F:	0	1	2	1	4
13 anys	1	1	1	1	4
. M:	0	1	0	1	2
. F:	1	0	1	0	2
14 anys	2	2	0	1	5
. M:	1	1	0	0	2
. F:	1	1	0	1	3
TOTALS	121	142	64	101	428
. H:	64	77	40	49	230
. D:	56	65	24	51	196
. N:	1	0	0	1	2

S'observa que la mortalitat infantil es concentra en els dos primers anys de vida, sobretot en els dotze primers mesos. Després davalla notablement i progressiva. Fent percentatges, les defuncions de nens i nenes que no havien complert els 2 anys en el període 1841-1844, representa el 59,81 % de les defuncions del període fins l'edat de 14 anys i el 28 % de la totalitat de les defuncions.

Interessa, però, sobretot les causes de les defuncions, i per això sembla més convenient observar-les per grups d'edat amb més significat que any per any. Per això s'estableixen 5 grups; els següents:

	Nens	Nenes	No esp.	Total
< 24 hores	12	11	1	24
1er mes	33	18	0	51
2n a 6è mes	18	16	0	34
dels 6 mesos als 7 anys	150	132	1	283
dels 8 anys als 14	17	19	0	36
	---	---	-	---
	230	196	2	428

Dissortadament, no en tots el registres s'anotà la malaltia atribuïda com causa de mort. Dels 428 casos, n'hi ha 104 que n'ho diuen, però no per això deixa de ser molt significatiu l'estudi. Per altra banda, hi ha causes poc precisades, i també n'hi ha d'ambigües i segurament també d'identiques amb expressions diferents. Tota això fa gairebé impossible un estudi de mortalitat específica per malaltia, però aquest no és propòsit, i tampoc l'és l'identificar malalties o criticar les expressions. El propòsit és comptabilitzar respectant al màxim les anotacions, sense proposar agrupacions de malalties per naturalesa, ni fer suposicions en el casos poc precisats.

Dins de cada grup d'edat s'ordenen les causes per ordre descendent del nombre de casos respectius i, a la vegada, alfabèticament. El nombre de casos de causes no especificades seran anotats al principi. Els casos indicats com a mal o malaltia d'una part del cos concreta, però sense precisar la naturalesa del mal o malaltia, en pro de l'extensió i de la claredat, s'agruparan i s'anotaran al final.

DE L'INSTANT DE NÉIXER A ABANS DE LES 24 HORES

En total, en el període de quatre anys, 24 defuncions: 12 nens, 11 nenes i 1 de sexe no especificat. El cas de sexe no especificat fou un **avortament** (és l'únic cas).

Dels 23 casos restants, la causa fou:

- 13 causa no especificada, 5 nens i 8 nenes:
  - . 3 no arribaren al quart d'hora,
  - . 6 entre 2 i les 12 hores,
  - . 4 temps no indicat.
- 10 "el acto del nacimiento", 7 nens i 3 nenes.

DE LES 24 HORES AL PRIMER MES

En total, entre tots quatre anys, 51 defuncions, 33 nens i 18 nenes.

- 28 sense anotació de la causa. Semblant nombre de nens i nenes i semblant distribució per anys. Predomini del morts entre el 3er i 9è dia (la meitat), i del 12è al 15è dia (quarta part).

- 6 per no mamar, entre el 2n i el 28è dia: 3 nens i 3 nenes. No està indicat el perquè.
- 4 per mal de barretes (7). Tots nens, de 7, 15, 15 i 25 dies. Trisme molt probablement provinent del tallar-los-hi el cordó umbilical quan el naixement.
- 3 d'"accidentés" (8): tots tres nens de 4, 6 i 15 dies.
- 2 per mal naixement: un nen de 12 dies i una nena de 5.
- 1 de catarro: nen de 20 dies.
- 1 erisipela: una nena als 14 dies.
- 1 de fred: nen d'un dia, per ser abandonat pels pares.
- 1 gangrena a l'interior del coll: nen de 16 dies.
- 1 d'inflamació (no especificada). Nen de 8 dies.
- 1 naixement prematur: 1 nen de 19 dies
- 1 accidental: nen de 22 dies ofegat.
- 1 tifus: una nena als 21 dies el novembre de 1844.

DEL MES 2 AL MES 6

En total 34 defuncions, 18 nens i 16 nenes.

- 13 per causa no especificada, 8 nens i 5 nenes. Sense predomini de cap edat.
- 4 per "accidentés", 1 nen i 4 nenes, entre un mes i mig i els quatre.
- 4 per còlic: 1 nen de 4 mesos i 3 nenes d'entre 4 i 5,5 mesos. Tots entre juliol i l'agost.
- 3 per catarro: 2 nens de 4 i 5 mesos i una nena d'1 mes.
- 2 per inflamació (no especificada): un nen de 4 mesos i una nena de 2.
- 2 per verola: dos nens de 4 i 4,5 mesos (agost i setembre de 1841).
- 1 per gangrena: un nen d'1 mes.
- 1 per malaltia del ventre interior: un nen de 4 mesos.
- 1 per causa accidental: una nena de 2 mesos ofegada (no indica com).
- 1 per refredat: una nena de 4 mesos.
- 1 per tumor al coll: una nena de 4 mesos.
- 1 per xarampió: un nen de 4 mesos el març del 1842.

DE MIG ANY A 7 ANYS D'EDAT

En total 283 defuncions, 150 de nens, 132 de nenes i 1 de sexe no especificat.

- 39 sense anotació de la causa. Semblant nombre de nens i nenes i semblant distribució per anys.

- 32 per **inflamació**: semblant nombre de nens i nenes, i sense distinció d'edats i temporades.
En 22 del 32 casos, no s'indica on era la inflamació, si era general o localitzada, si interior o exterior.

En un cas la causa no solament fou inflamació, sinó també paròtida (nena d'un any i tres mesos)

En els 9 casos restants, la inflamació era:

- . 2 general,
- . 2 interior,
- . 2 del ventre,
- . 1 dels budells,
- . 1 al pit,
- . 1 per haver privat de la llet (nena de 27 mesos).
- 30 per **dentició**: 21 nens i 9 nenes. La majoria entre els 8 i els 20 mesos, sobretot entre els 8 i els 15. Els casos més tardans són de 24 i 26 mesos.
Ben repartits per anys, llevat del 1844 que només un cas.

En 2 dels 30 casos, a la dentició acompanyà una segona causa, **còlic i tifus**.

- 30 per **xarampió**: 15 nens i 15 nenes d'edats entre 1 i els 7 anys, especialment entre els 2 i els 5 anys.
D'aquests 30 casos, un, el d'un nen de 2 anys i 10 mesos, no fou pròpiament pel xarampió, sinó per l'**anasarca** resultant. Hi encara un altre cas excepcional, el d'una nena de 3 anys que morí per **xarampió i rosa**.

Té força interès la distribució per mesos i anys d'aquests casos, però no solament d'aquests, sinó de tots els donats fins els 14 anys entre 1841 i 1844. Aquest aspecte serà observat a l'apartat final amb conjunts dels casos.

- 20 per **còlic**: 11 nens i 9 nenes d'edats compreses entre els 12 i els 36 mesos.
En 1 cas el còlic no fou l'única causa atribuïda; també dentició.

En dos casos es precisa que el còlic fou de sang, i en un altre que el còlic era inflamatori.

Tots 20 casos es donaren els mesos de juliol, agost i setembre.

- 16 per **catarro**: semblant nombre de nens i de nenes i bastant ben distribuïts entre l'any i els 5 anys. En tres dels casos hi hagué una segona causa atribuïda: **diarrea, gastritis o bé refredat**.
- 12 per causa **mort accidental**: 9 nens i 3 nens:
  - . 4 ofegats (un a la bassa),
  - . 3 per caiguda,
  - . 3 cremats,
  - . 1 un cop al cap,
  - . 1 aixafat per un carro.
- 10 per **accidents**: força repartits entre nens i nenes i per edats.

- 7 per **cucs**: 4 nens i 3 nenes, d'entre 1 i 2 anys, llevat d'un cas de 6 anys i mig.
- 7 per **deslletament**: 4 nens i 3 nenes entre els 12 i els 17 mesos. A més d'aquests casos, hi ha el de mort d'una nena de 27 mesos per inflamació per haver-li retirat la llet.
- 7 per **gastritis**: 3 nens i 4 nenes, la majoria entre 1 i 4 anys. Cap any ni temporada en especial.
- 7 per **la rosa**: 6 nens i 1 nena. Tots els casos entre novembre de 1841 i maig de 1842. El cas, no comptabilitzat aquí, que morí per xarampió i rosa era també nen i morí el març de 1842.
- 5 de **tífus**: 3 nens i 2 nenes.
- 5 per **verola**: 2 nens i 3 nens entre 2 i 7 anys. Tots entre el juliol i el setembre de 1841 (cap els altres tres anys).
- 4 per **erisipela**: 2 nens i 2 nenes entre el sis mesos i els dos anys. En el cas d'una nena l'erisipela era al cap.
- 3 per **tumors**: 1 nen i 2 nenes. Es dona el cas que 4 dels 5 moriren el 1842. Els tumors eren: al coll, al braç i a l'interior.
- 2 per **calentures**: dos nens de 2 i tres anys, el maig 1842 i desembre de 1843.
- 2 per **desgana**: un nen de 6 anys i una nena de 4. La desgana del nen de 6 anys era "resultante de la cristallina" (9). La de la nena no fou especificada.
- 2 per **gangrena** (sense indicar el lloc): un nen i una nena d'uns 2 anys i mig.
- 2 per **refredat**: un nen i una nena, el març i el febrer de 1843, respectivament.
- 1 per **apoplexia**: una nena de 9 mesos.
- 1 per **calor interior**: una nena de 2 anys el juliol de 1841.
- 1 per **cambres sang**: una nena de 3 anys i mig el novembre de 1844.
- 1 per **debilitat general** (sense indicar la causa): un nen de 2 anys i mig.
- 1 per **demacració** (no indica la causa): un nen de 18 mesos.
- 1 per **enteritis**: 1 nen d'un any i mig el setembre de 1841.
- 1 per **escarlatina**: una nena de 2 anys i mig l'octubre de 1841.
- 1 per **falta de llet a la mare**: un nen de 12 mesos.
- 1 per **febre inflamatòria**: una nena de 6 anys el febrer de 1842.
- 1 per **febre pútrida**: una nena de 18 mesos el novembre de 1841.
- 1 per **malaltia "gastroc nerviosa"**: un nen d'un any i mig el maig de 1844.
- 1 per **hemorràgia** (no indica la causa): nena de 12 mesos.
- 1 per **humor general**: una nena d'un any i 10 mesos.
- 1 per "**umor picant**" (10): una nena de dos anys i mig.
- 1 per **paròtida**: nena d'un any i 3 mesos el juliol de 1844.
- 1 per **pulmonia**: nena de nou mesos el març de 1844.
- 1 per **malaltia pútrida**: un nen de 5 anys el novembre de 1844.
- 1 com a "**resultado de la vacuna**": una nena d'un any el juliol de 1842.
- 1 per **vòmits de llet**: una nena de 7 mesos (segurament ennuegada).
- 20 per **mals o malalties no definides de llocs concrets**:

- . 8 **del ventre:**
  - . 2 sense precisar més: nen 12 mesos i nena de 3 any i mig,
  - . 1 de l'interior: 1 nen de 20 mesos,
  - . 2 irritació: 2 nens, de 2 i 3 anys,
  - . 2 obstruccions: nen de 2 anys i nena de 2 i mig,
  - . 1 indisposició: nen de 4 anys.
- . 4 **del pit:** 1 nen de 14 mesos i 3 nenes de 20 mesos, 6 anys i 6 anys.
- . 3 **de l'estómac:** tres nenes d'entre 1 i 3 anys. Tots els 1844.
- . 2 **a la boca:** nenes de d'1 i 3 anys.
- . 2 **del coll:** nen i nena de 8 i 14 mesos.
- . 1 **del fetge:** nen de 5 anys.

DE 8 ANYS A 14 ANYS

En total 36 defuncions, 17 de nens i 19 de nenes.

- 11 per causa no especificada: 6 nens i 5 nenes. Repartits entre edats.
- 4 per tifus: 2 nenes i 2 nens entre 8 i 11 anys.
- 3 per inflamació: 1 nen i 2 nenes.
En 2 casos no especifica si general o localitzada. El restant del coll (nena de 9 anys).
- 3 per xarampió: 3 nenes de 9, 10 i 12 anys.
Aquests tres casos es donaren el desembre de 1841, el març del 1842 i el juny del 1842. Venen a correspondre, doncs, a la mateixa passa de xarampió.
- 2 per accidents: nen de 12 anys l'octubre del 1844 i nena de 10 el juliol del 1842.
- 2 per gastritis: un nen de 8 anys i una nena d'11.
- 2 per tumors: nen de 9 anys, al costat, i nena de 14, a la cuixa. Tots dos el juliol del 1842.
- 1 per hidropesia: nen de 8 anys el juliol del 1844.
- 1 per la rosa: un nen de 8 anys el maig del 1842.
- 1 per tisi: nena de 12 anys.
- 1 per "vicio natural en el espinazo": un nen d'11 anys.
- 5 per mals o malalties no definides de llocs concrets:
  - 1 mal a la boca i coll: nena de 13,
  - 1 mal a la cama: nena d'11 anys,
  - 1 de l'estómac: nen de 8 anys,
  - 1 del pit: nena de 14 anys,
  - 1 del ventre interior: nen de 9 anys.

LES PRINCIPALS CAUSES DE MORT

Vista la diversitat de causes atribuïdes i també el nombre de cadascuna d'elles per grups d'edat, no estarà de més, per acabar, relacionar les principals per nombre de casos de tot el conjunt, és a dir, des de l'instant de néixer als 14 anys, la qual cosa permetrà a la vegada fer alguna observació sobre algunes malalties causals.

Es relacionen només les causes de mort que en període 1841-1944 ho foren, com a mínim, de set casos. Per ordre de nombre de casos, la relació és la següent:

Inflamació

En total 37 casos. Tant nens com nenes, en qualsevol època de l'any. Nombre de casos per edat bastant proporcional al nombre de morts corresponent.

Xarampió

En total, 34 casos, un dels quals amb una segona causa, la rosa, i un altre en què la causa atribuïda fou l'anasarca resultant.

Té força interès la distribució en el temps dels 34 casos. Abans però, cal tenir present que l'estudi se centra en 4 anys naturals, i que per això estan interessades 5 possibles temporades de xarampió, dues d'incompletes (la primera i la última) i tres de senceres.

La distribució per mesos, anys i nombre de casos és la següent:

MES	ANY	CASOS (total 34)
. gener	1841	1
. novembre	1841	1
. desembre	1841	9
. gener	1842	7
. febrer	1842	4
. març	1842	5
. abril	1842	4
. juny	1842	1
. març	1844	1
. maig	1844	1

S'observa:

- . un cas corresponent a la temporada incompleta 1840-41,
- . 31 casos de la temporada 1841-42,
- . cap cas de la temporada 1842-43,
- . 2 casos de la temporada 1843-44,
- . cap cas de la temporada incompleta 1844-45.

La temporada 1841-42 fou, doncs, molt especialment virulenta, amb 31 defuncions de menors de 14 anys (en realitat de 12, ja que cap cas de 13 i 14 anys).

Dentició

En total **30 casos**. Més del doble de nens que de nenes. Majoritàriament entre els 8 i els 15 mesos, però un parell de casos ja amb 2 anys d'edat.

En 2 dels 30 casos, a la dentició acompanyà una segona causa, còlic i tifus.

Còlic

En total, **24 casos**, tots en edats compreses entre els 4 mesos i els 3 anys. Igual nombre de nens que de nenes.

En un cas el còlic era de sang, en un altre inflamatori i un tercer cas el còlic anà acompanyat de dentició.

Té força interès la distribució d'aquests 24 casos per mesos i anys:

. setembre de 1841	1
. juliol de 1841	4
. agost de 1841	8
. juliol de 1842	5
. agost de 1842	2
. juliol de 1843	1
. setembre de 1843	1
. agost de 1844	1
. juliol de 1844	1

Tots els casos es donaren únicament en els mesos de juliol, agost i setembre. Per anys, el 1841 fou terrible (13 casos), i bastant també el 1842 (7 casos).

Catarro

En total, **20 casos**. Bastant ben distribuïts entre els 20 dies i els 5 anys d'edat. Semblant nombre de nens i de nenes.

En tres dels casos hi hagué una segona causa atribuïda: **diarrea, gastritis i refredat**.

La distribució per anys de tots 20 casos és la següent;

ANYS	CASOS
1841	1
1842	13
1843	5
1844	1

La majoria casos es donaren el 1842, concretament entre els mesos d'abril i desembre.

Accidents

En total, **19 casos**. Força repartits entre nens i nenes i per edats. Nombre de casos per edats bastant proporcional al nombre de morts corresponent.

Accidental

En total **14 casos**. Predomini dels nens sobre les nenes, i dels menors de 4 anys.

- . 6 ofegats (un a la bassa, els demés s'ignora),
- . 3 cremats,
- . 3 per caiguda,
- . 1 aixafat per un carro,
- . 1 per cop al cap.

Acte del naixement

En total, **10 en "el acto del nacimiento"**, 7 nens i 3 nenes. En aquest grup, per rigor, no s'inclouen els 13 nadons i morts abans de les 24 hores (3 no arribaren ni al quart d'hora). Tampoc el cas d'avortament, ni el de naixement prematur.

Tifus

En total, **10 casos**. Mateix nombre de nens que de nenes. Edats entre 21 dies i 11 anys. Un cas d'un nen de 8 mesos també per dentició.

Cap cas el 1841, 3 casos el 1842, 5 el 1843 i 2 el 1844. Tots entre els mesos d'agost i gener.

Gastritis

En total, **9 casos**. 4 nens i 5 nenes. La majoria entre 1 i 4 anys, però també de 8 i 11. Cap temporada ni any en especial.

Rosa

En total **9 casos** (un, a més, per xarampió), gairebé tots nens (només una nena). Tots, entre el novembre de 1841 i maig de 1842 (un mateixa passa). Edats entre els 9 mesos (el cas del xarampió) i els 8 anys; la majoria entre 1 i 4 anys.

Cucs

En total **7 casos**, 4 nens i 3 nenes, d'entre 1 i 2 anys, llevat d'un cas de 6 anys i mig.

Deslletament

En total 7 casos, 4 nens i 3 nenes entre els 12 i els 17 mesos. A aquests casos s'hi podria afegir el d'una nena de 27 mesos que morí d'inflamació causada per haver-li retirat la llet.

Verola

En total, 7 casos. Quatre nens i tres nenes entre els 4 mesos i els 7 anys. Tots els casos entre el juliol el setembre de 1841 (cap els altres tres anys).

A propòsit d'aquesta malaltia, convé recordar el cas de la nena d'un any morta a resultes de la vacuna el juliol de 1842.

Són, en total, 14 causes de mort per a 237 defuncions, que representen el 55,37 del total defuncions de nens i nenes des de l'instant de néixer als 14 anys entre 1841 i 1844 (428 casos). Representen també el 73,14 % del mateix perfil però sobre causes especificades (428 menys 104).

NOTES

(1) L'any 1823 hi hagué ja un primer conat d'organització, però sense que prengué cos.

(2) Registre Civil Municipal està inclòs a l'apartat 6 de la Secció 9 (Població) de l'inventari de l'Arxiu Municipal de Vilanova i la Geltrú (elaborat per l'arxiver Rafael Mestres Boquera el 1989). Les tres sèries (correlatives) tenen assignats els números 2633 a 2687 d'inventari.

(3) Els llibres, tal com manava la Llei, són impresos (a manera de formulari), amb dos registres per plana. Cada registre consigna les següent dades: número de registre, lloc i data, nom del difunt, lloc de naixement, edat, estat civil, professió, malaltia, notari del testament i carrer o plaça on vivia el finat.

(4) En realitat, 939, però n'hi ha una de repetida. És una errada subsanada pel propi enregistrator, però que fa córrer la numeració.

(5) "Interrogatorio à que deben contestar todos los pueblos de España para que el Departamento del Fomento general del Reyno y balanza del Comercio, pueda presentar el censo de población del año 1802, que le ha encargado S.M.". Veg. *Vilanova i la Geltrú l'any 1802, a través d'un interrogatori*", a "Reembres. Plecs d'història i cultura", (5) 21/32 (1994).

(6) Segons el "Padrón verificado por orden del gobierno, día 21 de mayo del año 1857. Veg., de Garí y Siumell, José Antonio: *Descripción é història de la villa de Villanueva y Geltrú...* Vilanova i la Geltrú, 1860. Pàg. 71.

(7) És el trisme neonatal. Molt interessant i de lectura absolutament recomanable per il·lustratiu i documental d'aquest mal, és el treball de Vallibera i Puig, Pere: *Un cas de reanimació per "boca a boca" en el segle XVIII*. Revista de la Reial Acadèmia de Medicina de Catalunya, 9 (2) 83/88 (1994).

(8) Textualment, "accidentes", que no es pot interpretar com traumatisme accidental, sinó com a indisposició repentina privant de sentit i moviment.

(9) Pústules sifilitiques. Mal gàl·lic mortal, segurament adquirit de la mare quan el naixement.

(10) Eczema pruriginós, acompanyat de picor.